

MATERIAŁY ZACHODNIOPOMORSKIE

Nowa Seria

tom XI
2014

zeszyt 1
Archeologia

ROCZNIK NAUKOWY MUZEUM NARODOWEGO W SZCZECINIE
Szczecin 2015

Redaktor
Anna B. Kowalska

Sekretarz redakcji
Bartłomiej Rogalski

Członkowie redakcji
Krzysztof Kowalski, Dorota Kozłowska, Rafał Makala

Rada Naukowa
dr hab. prof. UJ Wojciech Blajer, prof. dr hab. Aleksander Bursche,
prof. dr hab. Wojciech Dzeduszycki, prof. dr Hauke Jöns,
dr hab. prof. UW Joanna Kalaga, dr hab. prof. UG Henryk Machajewski,
dr Dmitrij Osipov, dr hab. prof. UW Tomasz Płonka

Recenzenci
dr Justyna Baron, dr Eugeniusz Cnotliwy, dr hab. Andrzej Janowski,
dr hab. prof. PAN Michał Kara, dr hab. prof. UAM Andrzej Michałowski

Tłumaczenie
Tomasz Borkowski, Michał Adamczyk

Proofreading
Agnes Kerrigan

Redakcja wydawnicza
Barbara Maria Kownacka, Marcelina Lechicka-Dziel

Projekt okładki
Waldemar Wojciechowski

Skład i druk
XPRESS Sp. z o.o.

Adres redakcji
Muzeum Narodowe w Szczecinie
70-561 Szczecin, ul. Staromłyńska 27
tel.: 797 705 229, e-mail: mzp@muzeum.szczecin.pl
www.mzp.muzeum.szczecin.pl

Nakład 250 egz.

© Muzeum Narodowe w Szczecinie & Authors

ISSN 0076-5236

Szczecin 2015

SPIS TREŚCI

STUDIA I MATERIAŁY

- Marta Chmiel-Chrzanowska, Michał Adamczyk
O śmierci bez przesady. Próba zastosowania podejścia technologicznego
w archeologicznych badaniach nad śmiercią 7
On death with no exaggeration. A technological approach to the study of death. Summary 31

- Justyna Żychlińska
Transformacja ciała ludzkiego jako wyraz świadomości i istnienia duchowości
w kulturze łużyckiej 33
The transformation of the human body as an expression
of the existence of consciousness and spirituality in the Lusatian Culture. Summary 44

- Kinga Zamelska-Monczak
Wczesnośredniowieczne grzebień z Santoka 45
Early medieval combs from Santok. Summary 91

- Eugeniusz Cnotliwy
W sprawie budownictwa we wczesnośredniowiecznym Wolinie 93
Construction in early medieval Wolin. Summary 106

- Antoni Porzeziński
„Importowane” naczynia typu Tornow i Gross Raden
na stanowiskach 2 i 2a w Cedyni, woj. zachodniopomorskie 107
“Imported” vessels of the Tornow and Gross Raden type
on sites 2 and 2a in Cedynia, West Pomeranian Voivodeship. Summary 121

- Kamil Kajkowski, Piotr N. Kotowicz
Zapomniany wczesnośredniowieczny pochówek łodziowy ze Szczecina 123
A forgotten early medieval boat burial from Szczecin. Summary 136

ODKRYCIA

- Bartłomiej Rogalski
Weryfikacyjno-rozpoznawcze badania sondażowe cmentarzyska
ze starszego i młodszego okresu przedrzymskiego w m. Modrzewo, gm. Suchań,
pow. stargardzki, stanowisko 6 (AZP 33-13/33) 137
Verification and reconnaissance test excavations on a burial ground from the older and younger
pre-Roman period in Modrzewo, Suchań commune, Stargard district, site 6 (AZP 33-13/33) 137

- Bartłomiej Rogalski
Archeologiczne badania sondażowe na cmentarzysku
z okresu wpływów rzymskich w Starych Łysogórkach, gm. Mieszkowice,
pow. gryfiński, stanowisko 5 (AZP 43-03/7) 145
Archaeological test excavations on the burial ground from the Roman period
in Stare Łysogórki, Mieszkowice commune, Gryfino district, site 5 (AZP 43-03/7) 145

Aleksander Bursche, Bartłomiej Rogalski Badania wykopaliskowe w Suchaniu, pow. stargardzki, stanowisko 18 (AZP 33-13/32) w latach 2013–2014 Excavations in Suchań, Suchań commune, Stargard district, site 18 in 2013–2014	151
Andrzej Kuczkowski, Dorota Malarczyk Znalezisko wczesnoabbasydzkiego dirhama w Trzebiatowie, pow. gryficki Find of an early Abbasid dirham from Trzebiatów, Gryfice district	161
Andrzej Kuczkowski Naczynie z wczesnośredniowiecznego depozytu srebrnego (?) z okolic Darłowa, pow. sławieński A vessel from an early medieval silver hoard (?) from the area of Darłowo, Sławno district	165
Martina Karle, Anna B. Kowalska, Sebastian Messal Badania nieinwazyjne przeprowadzone w 2014 roku w pobliżu grodów w Bardach i Świelubiu, pow. kołobrzeski Non-invasive research conducted in 2014 in the area of strongholds in Bardy and Świelubie, Kołobrzeg district	169
Magdalena Szymczyk Średniowieczna szachownica na portalu kolegiaty św. Jana Chrzciciela w Myśliborzu, pow. myśliborski Medieval chequered pattern on the portal of the Collegiate Church of St John the Baptist in Myślibórz, Myślibórz district	175
Andrzej Kuczkowski Średniowieczny topór żelazny z okolic Świdwina, pow. świdwiński Medieval iron axe from the area of Świdwin, Świdwin district	181
RECENZJE I OMÓWIENIA	
Paulina Romanowicz <i>Klasztor premonstratensów w Białobokach. Archeologia i historia,</i> red. Marian Rębkowski, Felix Biermann, Szczecin 2015	185
Ewa Górkiewicz <i>Dzieje Stepnicy,</i> red. Radosław Gaziński, Ewa Gwiazdowska, Maciej Szukała, Ryszard Techman, Szczecin 2014	187
Ewa Górkiewicz <i>Funkcje grodów w państwach wczesnośredniowiecznej Europy Środkowej.</i> <i>Spółeczeństwo, gospodarka, ideologia,</i> red. Krystian Chrzan, Krzysztof Czaplą, Sławomir Moździoch, Wrocław–Głogów 2014	189

Anna B. Kowalska <i>Wolin wczesnośredniowieczny, część 2, red. Błażej Stanisławski,</i> Władysław Filipowiak, Warszawa 2014. <i>Origines Polonorum, t. 7</i>	191
Bartłomiej Rogalski <i>Epoka brązu i wczesna epoka żelaza na Pomorzu. Z najnowszych badań i odkryć,</i> red. Mirosław Fudziński, Gdańsk 2015	193
Anna B. Kowalska <i>The Island in Żółte on Lake Żarańskie. Early medieval Gateway into West Pomerania,</i> red. Wojciech Chudziak, Ryszard Kaźmierczak, Toruń 2014	195
Agnieszka Kowalówka Piotr N. Kotowicz, <i>Topory wczesnośredniowieczne z ziem polskich. Katalog źródeł,</i> Rzeszów 2014. <i>Collectio Archaeologica Ressoviensis, t. 30</i>	197
Agnieszka Kowalówka Piotr Piętkowski, <i>Biskupstwo pomorskie jako początek biskupstwa kamińskiego,</i> Wrocław 2015	199
Agnieszka Kowalówka <i>Civitas Cedene. Studia i materiały do dziejów Cedyni,</i> t. 1, red. Paweł Migdalski, Cedynia 2014	201
Marta Kurzyńska Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2013 rok. Suplement	203
Indeks nazw geograficznych za 2013 rok. Suplement	207
Marta Kurzyńska Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2014 rok	209
Indeks nazw geograficznych za 2014 rok	249
KRONIKA	
Anna B. Kowalska <i>Civitas et urbs Szczecin. Projekt naukowy realizowany w Dziale Archeologii</i> Muzeum Narodowego w Szczecinie w latach 2012–2014	253
Krzysztof Kowalski <i>Archeologia Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie</i>	259

Agnieszka Kowalówka	
<i>Polska około roku 1000. Gniezno pierwszą stolicą oraz Pomorze u progu chrześcijaństwa.</i>	
Wystawy czasowe	265
Izabela Sukiennicka	
<i>Skarby z okolic Suchania. Wystawa czasowa</i>	269
Paweł Migdalski	
Sprawozdanie z działalności naukowo-edukacyjnej	
Stowarzyszenia Historyczno-Kulturalnego „Terra Incognita” za 2014 rok	277
Maria Danuta Wołągiewicz	
Początki w Szczecinie. Pamięci Ryszarda Wołągiewicza (19.06.1933–14.01.1994)	285

Marta Kurzyńska

Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2013 rok Suplement

Adamczyk Michał (red.)

Zob. Maciąg Łukasz...

Affelski Jakub

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...)* 8 w Głazowie...

1. Cieśliński Adam

The Presence of Flat Graves at the Burial Mound Cemeteries of the Wielbark Culture in Northern and Eastern Poland = Zagadnienie występowania pochówków płaskich na cmentarzyskach kurhanowych kultury wielbarskiej w Polsce północnej i wschodniej, „Wiadomości Archeologiczne” 64, 49–84.

[M.in.: Gronowo, Grzybnica, Karwowo, Lubieszewo, Nowy Łowicz]

Cykalewicz Małgorzata (red.)

Zob. Przewodnik...

2. Domańska Lucyna, Ficyk Maciej, Piotrowska Magdalena, Rzepecki Seweryn

Wyniki archeologicznych badań ratowniczych na stanowisku Łosino 13, gm. Kobylnica, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 349–356.

3. Domańska Lucyna, Piotrowska Magdalena, Rzepecki Seweryn, Stępień Aleksandra

Wyniki archeologicznych badań ratowniczych na wielokulturowym stanowisku Łosino 15, gm. Kobylnica, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 357–370.

4. Domańska Lucyna, Rzepecki Seweryn, Affelski Jakub, Ignaczak Marcin, Jurkiewicz Beata, Ficyk Maciej, Pietkiewicz Kamila, Solecki Łukasz, Wąs Marcin

Osada wielokulturowa na stanowisku 2 w Głazowie, gm. Mysłibórz, woj. zachodniopomorskie. Badania w latach 2007 i 2008, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 89–102.

5. Domańska Lucyna, Rzepecki Seweryn, Affelski Jakub, Ignaczak Marcin, Jurkiewicz Beata, Ficyk Maciej, Pietkiewicz Kamila, Solecki Łukasz, Wąs Marcin

Wielokulturowa osada na stanowisku 8 w Głazowie, gm. Mysłibórz, woj. zachodniopomorskie. Badania przeprowadzone w 2007, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 115–130.

6. Domańska Lucyna, Rzepecki Seweryn, Kot Karolina, Pietkiewicz Kamila, Solecki Łukasz

Wyniki ratowniczych badań na wielokulturowym stanowisku Renice 5 i 6, gm. Mysłibórz, woj. zachodniopomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 131–144.

Ficyk Maciej

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...) 8 w Głazowie... / Wyniki (...) Łosino 13...*

7. Gardela Leszek, Kajokowski Kamil

Vampires, criminals or slaves? Reinterpreting 'deviant burials' in early medieval Poland, „World Archaeology” 5 (45), 2013, 780–796.

8. Golański Adam, Kot Karolina, Rzepecki Seweryn

Wyniki archeologicznych badań wykopaliskowych na stanowisku 33 w Czółnowie, gm. Myślibórz, woj. zachodniopomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 81–88.

9. Harasim Przemysław

Studia nad lateńskimi oraz prowincjonalnorzymskimi importami w kulturze oksywskiej, „Wiadomości Archeologiczne” 64, 3–48.

[Ryc. 12. Rozprzestrzenienie pochew zdobionych okładzinami typu Gittermuster – m.in Troszyn.
Ryc. 13. Rozprzestrzenienie wiader situlowatych typu E – m.in Troszyn, Barnisław, Netzeband]

Ignaczak Marcin

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...) 8 w Głazowie...*

Jurkiewicz Beata

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...) 8 w Głazowie...*

Kajokowski Kamil

Zob. Gardela Leszek...

10. Klooss Stefanie

Fischfang zur Zeit der Neolithisierung an der südwestlichen Ostseeküste, „Archäologische Informationen” 36, 2013, 215–228.

[M.in.: Rugia, Stralsund]

Kot Karolina

Zob. Domańska Lucyna..., *Wyniki (...) Renice 5 i 6...*; Golański Adam...

11. Kozłowska Dorota

Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych prowadzonych na stanowisku 76 w Kozielicach, gm. loco, woj. zachodniopomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 63–80.

12. Maciąg Łukasz, Sztajner Przemysław

Charakterystyka tafonomiczna nagromadzeń fauny oligoceńskiej zawartej w konkrecjach piaskowo-wapienno-żelazistych z okolic Szczecina, z wykorzystaniem wybranych metod statystycznych, [w:] *Człowiek i środowisko. Interakcje w perspektywie interdyscyplinarnej*, red. M. Adamczyk [et al.], Szczecin 2013, 163–176.

13. Ostasz Adam

Sprawozdanie z badań ratowniczych na stanowisku 8 w miejscowości Widzino, gm. Kobylnica, pow. słupski, woj. pomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 371–383.

14. Pachulski Piotr, Wołoszyńska-Far Monika, Żychliński Daniel

Wyniki archeologicznych badań ratowniczych przeprowadzonych przez Archeologiczną Pracownię Badawczą „THOR” w związku z budową drogi ekspresowej S-3 na odcinku Szczecin-Klucze-Czarnowo, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 11–34.
[Szczecin-Zydowce, Wysoka Gryfińska, Drzenin, Swochowo, Parnica, Czarnowo]

15. Pachulski Piotr, Wołoszyńska-Far Monika, Żychliński Daniel

Wyniki archeologicznych badań ratowniczych przeprowadzonych przez Archeologiczną Pracownię Badawczą „THOR” w związku z budową obwodnicy Stargardu Szczecińskiego, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 487–502.
[Kunowo, Święte]

Pietkiewicz Kamila

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...)* 8 w Głazowie... / *Wyniki (...)* *Renice 5 i 6...*

Piotrowska Magdalena

Zob. Domańska Lucyna..., *Wyniki (...)* Łosino 13... / *Wyniki (...)* Łosino 15...

16. Przewodnik

Przewodnik po lokalnej tradycji architektonicznej Puszczy Drawskiej, red. M. Cykalewicz, Drawno 2013, 192.
(Ekomuzeum Rzeki Drawy)

17. Rzepecki Seweryn

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...)* 8 w Głazowie... / *Wyniki (...)* *Łosino 13...* / *Wyniki (...)* Łosino 15... / *Wyniki (...)* *Renice 5 i 6...*; Golański Adam...

18. Schleinert Dirk

Stettin – Kessiner Viertel, Kiel 2013, 232.
(Die schwedische Landesaufnahme von Vorpommern 1692–1709. Städte; 2. Stettin; 3)

19. Schmook Reinhard

Der alte Landkreis Königsberg/Neumark, 2 wyd. poszerz., Sutton 2013, 96.

Solecki Łukasz

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...)* 8 w Głazowie... / *Wyniki (...)* *Renice 5 i 6...*

Stępień Aleksandra

Zob. Domańska Lucyna..., *Wyniki (...)* Łosino 15...

Sztajner Przemysław

Zob. Maciąg Łukasz...

Wąs Marcin

Zob. Domańska Lucyna..., *Osada... / Wielokulturowa (...)* 8 w Głazowie...

Wołoszyńska-Far Monika

Zob. Pachulski Piotr..., *Wyniki (...)* *Szczecin–Klucz–Czarnowo / Wyniki (...)* *Stargardu Szczecińskiego...*

20. Wyrwiński Jarosław

Ratownicze badania wykopaliskowe na stanowisku 5 w Głazowie, gm. Myślibórz, woj. zachodniopomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 103–114.

21. Wyrwiński Jarosław

Ratownicze badania wykopaliskowe na stanowisku 19 w Mielnie Pyrzyckim, gm. Kozielice, woj. zachodniopomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 35–48.

22. Wyrwiński Jarosław

Ratownicze badania wykopaliskowe na stanowisku 20 w Mielnie Pyrzyckim, gm. Kozielice, woj. zachodniopomorskie, „Raport – Narodowy Instytut Dziedzictwa” 2 (8), 2013 (2007/2009), 49–62.

Żychliński Daniel

Zob. Pachulski Piotr..., *Wyniki (...)* *Szczecin–Klucz–Czarnowo / Wyniki (...)* *Stargardu Szczecińskiego...*